

PREJEMNOST ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (diskarna 1. nadst.). Uradno ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Neprankirana pisma se ne sprejemajo.

VAROVNOST: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.80, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletna K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletna K 36.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslan v tisk 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Neprankirana ali premočno frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 767.

V Ljubljani, v sredo dne 24. decembra 1913.

Leto III.

La comedia è finita.

Kdor pozna le količjak dejanske razmere v Avstriji, bi brez nevarnosti lahko stavil vsako voto in življenje, da bi vsako ljudsko glasovanje o dogodkih zadnjih dveh let z neznanstveno večino obsodilo Berchtoldovo politiko in protestiralo proti vsakemu povišanju militarističnih bremen. Kdor ne pozna ljudstva, bi to lahko risikal, če se je le kaj brigal za avstrijski državni zbor. Kajti tam je bila avstrijska zunanja politika že obsojena, in sicer — da bi se človek kar križal od čuda — ne le v poslanski, temveč celo v gosposki zbornici.

Proti volji gospoda grofa Stürgkha je avstrijski državni zbor, ko se je sešel na zadnje zasedanje, sklenil debato o zunanji politiki in jo prav obirno izvršil. To še ni tako dolgo, da bi moglo biti pozabljeno. V tej zbornici, ki je sicer večinsoma dolgočasna kakor prazna nočna kavarna, je bilo takrat živahno in zanimivo; v tem parlamentu, po katerem se najraje razširja filistrsko modrovanje, je bilo takrat celo duhovito. Bila je prava tekma med strankami; vstajali so najboljši govorniki avstrijskega parlamenta, da izreko mnenje svojih frakcij in svojih volilcev o berchtoldovstvu in krobatištvu, in glej — če so se nazori tuptat razhajali v posameznih detaljih, je bila sodba v glavnem skoraj soglasna, taka kakor so jo najodločneje in najpreziceznejše izrekli socialni demokratje. Berchtoldova visoka šola ni prinesla Avstriji nič drugega kakor moralno in materialno škodo. Na Balkanu smo izgubili ugled, prijatelje in trgovino, pri veselihah smo prišli na glas navadnih sitnežev in spletkarjev, z zaveznicami smo prišli v nasprotja, z Italijo smo si za bodočnost pripravili vrh nedoglednih sporov v Albaniji. Izvršili smo velikansko mobilizacijo — osvojili smo — otočič Ada Kalé, za kar je bilo treba armade petnajstih žandarjev. Izpodkopali smo temelje svoji domači industriji, poglajali smo celo vojsko delavcev na ceste, medtem ko so v Nemci, Francozi, Belgijci vzhajali v Balkanu. V Bosni in Hercegovini smo imeli formalno, v Dalmaciji neformalno, ampak dejansko izjemno stanje. Narodno gospodarstvo je po računih treznih nacionalnih ekonomov izgubilo najmanj tri milijarde, zato smo se obremenili z milijardo vojaških stroškov.

Celo avstrijski narod, ki se po svojem globokem prepričanju od Boga ustvarjeni za stebre, pa obenem tudi za luč in modrost države, so v gosposki zbornici, ne tako plebejsko-radikalno kakor poslanci, pa vendar čisto razločno izpreminjali za in proti.

Avstrijska delegacija je sestavljena iz članov poslanske in gosposke zbornice. Nekakšen zveček iz »obeh hiš« avstrijskega parlamenta. Kako bi človek mislil, da bo delegacija drugače sodila, kakor parlament, iz katerega je izšla? Če sta obe zbornici obsodili oficijelno zunanjo politiko, mora logično tudi delegacija obsoditi ter odkloniti posledice te politike. Po vseh pravih doslednostih bi morala odreči zunanjemu ministru njegov proračun, volnemu ministru njegove zahteve za nazaj in za naprej, finančnemu ministru pa bosanske kredite.

Kljub temu smo napovedovali, da pojde v delegacijah vse tako, kakor želi visoka vlada. Gospodje delegati bodo sicer vzdihovali, da so časi slabi, da so bremena velika, da jih ljudstvo težko prenaša, ampak četudi težkega srca, bodo vendar dovolili do zadnjega vinarja vse,

kar zahteva sveta trojica Berchtold-Krobatin-Bilinski.

In tako se je zgodilo. Pa nismo prav nič ponosni na uspeh svojega prerokovanja. Kajti kdor uživa to izredno srečo, da ga je mila usoda postavila v Avstrijo, je moral kljub vsej logiki in doslednosti pričakovati natančno tak neložičen in nedosleden rezultat.

Predvsem ga je bilo pričakovati zaradi tega, ker so delegacije samo po sebi neložičen in nedosleden tvor. Vsemu svetu se predstavljajo kot nekakšen najvišji parlament monarhije, pa so v resnici živo zanimanje parlamentarizma. Neizogiben pogoj vsakega pravega parlamenta je direktna volitev. Delegacije pa niso plod ljudskih volitev, temveč le nekakšni umetni precejeni odseki, prebivalstvu prav tako tuji kakor kabinetu ministrov.

Vzemimo n. pr. hrvaško delegacijo. Hrvatje imajo v ogrskem državnem zboru svoje zastopstvo. Že to ni voljeno od ljudstva, ampak voli ga hrvaški sabor. In to indirektno zastopstvo voli zopet izmed sebe hrvaške delegacije za ogrsko delegacijo. V Avstriji ni zmeda nič manjša. Zlasti odkar imamo za državni zbor splošno in enako volilno pravico, je konfuzija naravnost klasična.

Za poslansko zbornico imamo narodne volilne okraje. Tako skrbno je to načelo izvedeno, da imajo še Kočevci svoj poseben volilni okraj. S tem je najjasneje izraženo, da hoče biti državni zbor zastopstvo avstrijskih narodov. Ta parlament pa voli delegacijo po načelu — deželne avtonomije! Vsaki deželi je odkano gotovo število mandatov, poslanci vsake dežele volijo delegate izmed sebe, in tako se lahko zgodi, da pridejo najmočnejše stranke državnega zbora v delegaciji za najmanjšim številom mandatov, kar zadene redno socialne demokrate, ki so dobili, dasi so v parlamentu po številu druga stranka, v delegaciji cele štiri zastopnike. In to popačeno zastopstvo dobi še privesek iz gosposke zbornice, tako da je podobno parlamentu, svojemu dozdevnemu očetu toliko kolikor medved mesecu.

Kadar pa pridejo meščanski poslanci v bleščečo družbo uglednih in umerjenih kneževskih in grofovskih ples, tedaj postanejo sami opice feudalizma. Večina ima v delegaciji kar buržvazija iz poslanske zbornice, »duševno« vodstvo pa ima aristokracija iz gosposke. In zato je rezultat vedno enak. Narodna, politična, kulturna nasprotja, vse izgine pred oltarjem moloha; kadar je delegacijam predložen proračun, je tudi že sprejet. Izdali so sicer milijone, katerih ni nihče dovolil. Gospodje pogledajo navskriž, ker instinktivno čutijo, da je to klofuta; ampak naposled »bleibt nichts übrig«, kakor da se vse odobri. Milijardo bodo dosegle vojaške zahteve, in celo veliki industrialci tarnajo, da so časi neznanstveno slabi. Ampak kdo razum socialnih demokratov bi se upal odreči militarizmu le en vinar? Dovoljeno, dovoljeno! Le za tolažbo izmoljenih volilcev je treba par interpelacij zaradi vojaških dobav, ker se nemara vendar še najdejo kakšni naivni obrtniki, ki bi utegnili verjeti, da pride milijarda v njihove žepe.

Za neprizadetega človeka, ki opazuje »delovanje« delegacij iz daljave, je to zabavna burka. Za ljudstvo, ki bo plačevalo, je žalostna igra. Eno dejanje je končano. Na prihodnje se lahko pripravimo čez pol leta.

Avstriji v zgled.

Avstrijsko delavstvo čaka na socialno zavarovanje že sedem let. Sedem let obljubuje naša vlada delavstvu preskrbo za čas onemoglosti in starosti, a vsako leto najde sto izgovorov, da zavlačuje socialno zavarovanje in vsako leto izdaja več za militarizem, za delavske potrebe pa nima denarja. Zadnji dogodki v parlamentu so pokazali, da smatra naša vlada za nujnejšo nalogo podkupovanje strankinih voditeljev z davčnim denarjem, kakor pa socialno zavarovanje. Ker manjka naši vladi vsako razumevanje delavske potrebe, zato ne zmore nobena avstrijska vlada toliko dobre volje, da bi izvedla to, kar imajo že po drugih kulturnih državah. Že večkrat smo pisali v »Zarji« o angleškem zakonu za socialno zavarovanje, ki je stopil v veljavo 1. julija leta 1912. Ta zakon je velikopotezen in delavstvo ima zato tudi resnično korist od njega. Sedaj je izšlo prvo letno poročilo o delovanju tega zakona in zdi se nam, da bi ga bilo dobro, da izve tudi naše delavstvo o prvih uspehih tega zakona in da se na delanjih preskrbi, kaj stori lahko ona vlada, ki ima resno voljo.

Angleški zakon obsega zavarovanje zoper bolezen, invaliditeto in brezposelnost. V prvem polletu svoje veljave, ko so morali plačevati zavarovalci pred vsem svoje prispevke, se prebivalstvo ni ogrevalo za zakon, ker je obdajalo le bremena zavarovanja in postajalo nezadovoljno. To nezadovoljnost so pospeševali ne nasprotniki zakona, ki so predstavljali oskrbo, zagotovljeno po zakonu, za nezadostno. Največje zapreke je delalo zakonu prebivalstvo kmečkih okrajev na Irskem in južnem Angleškem, kjer so ustanavljali kmetije celo na

sprotno organizacije kot »bojno sredstvo« zoper zavarovanje in kjer so sklenili, da bodo onemogočili izpeljavo zakona. Nasprotno pa ni delalo prebivalstvo na Škotskem, kjer je ljudska izobrazba splošna, zakonu znanih ovir. Da pojasni nezadovoljnejšem pomen in važnost zakona, je poslala vlada govornike po vaseh, in ta korak vlade je bil prav uspešen. Med tem je pa zakon učinkoval že sam na sebi. Nezadovoljnejši so spoznali na lastnem telesu vse prednosti zakona, ljudstvo je spoznavalo bolj in bolj blagovolsvo ljudskega zavarovanja, nasprotniki so izginili. V industrijskih okrajih se ni noben delodajalec branil izpolnjevati zahteve zakona. Kljub temu misli vlada, da bo še nekaj časa poteklo, preden se bo zakon zvel in preden bo tako priljubljen kakor zasluži.

Na Angleškem, brez Škotske, Irse in Walesa, je zavarovanih 14 milijonov oseb ali ena tretjina prebivalstva. Izplačevanje podpora se je pričelo 1. januarja 1913. V prvih petih mesecih, do 1. junija 1913 je bilo izplačanih bolnikom, porodnicam, sanatorijem in brezposelnim okroglo 96 milijonov kron. Pri tej vsoti pa ni vračnjeno zavarovanje za starost, ki je urejeno s posebnim zakonom in za katero ni treba plačevati nikakršnih prispevkov. Te starostne penzije znašajo približno 300 milijonov kron na leto. Proračun, ki ga prinaša poročilo, izkazuje okroglo 504 milijonov kron za penzije, podpore v bolnici, brezposelnosti in porodnicam. Zavarovalni sklad za bolnišnico, invalidno in brezposelno zavarovanje znaša že sedaj 480 milijonov kron. Tudi zdravniki niso bili iz početka prijazni temu zakonu, ali sedaj, je že nad 80 odstotkov vseh zdravnikov pri teh bolniških bla-

gajnah. Končno omenja še poročilo, da je ono splošno uboštvo močno izginilo, odkar je zakon v veljavi.

Kljub vsem tem uspehom zavarovanja trdijo dobro poučeni krogi na Angleškem, da je zakon pomanjkljiv in da ni na oni demokratični podlagi, na kakršni bi moral biti. Gotovo je, da zakon ni popoln, ali če pogledamo v Avstrijo, kjer ne pride zakonski načrt za socialno zavarovanje drugam kakor iz odseka v pododsek

Dnevne beležke.

Gospod dr. Šusteršič je bil zastopnik kranjske dežele v avstrijski delegaciji. Da je bil izvoljen in da je bil dr. Krek njegov namestnik, smo čitali. Kdo pa je potem še kaj slišal o njem? Saj ne mislimo, da ima volitev v parlamentarne zastope le ta pomen, da bi izvoljeni mnogo govorili. Beseda parlament ima sicer svoj vir v »parlare«, kar se pravi govoriti, ali s tem ni rečeno, da mora vsak parlament postati zavod za gobezdala. Toda g. dr. Šusteršič ni navaden delegat, ki se voli za to, da je glasovalska mašina popolna. Če vprašamo njegovo stranko, nam bo gotovo — s primernim pretiranjem — dejala, da je njen vodja najuglednejši, najplavnejši, najmerodajnejši slovenski političar. G. dr. Šusteršič je — vsaj sedaj še — glavnik kranjske dežele. Vrh tega je zastopnik kranjske dežele v delegaciji, pravzaprav zastopnik slovenskega naroda, ki živi najbolj koncentriran na Kranjskem. Od takega delegata je torej pričakovati in naravnost zahtevati, da pokaže v delegaciji svojo eksistenco in eksistenco svojega naroda. Včas, ko še ni bil deželni glavnik, se je zdelo, da razume dr. Šusteršič to nalogo. Oglašal se je. Kar je govoril, tega sicer ne bi bili podpisali. V delegaciji je bil velik Avstrijanec, steber militarizma, vzor švargelberskega patrioti. Naša srca ne utripajo preveč za te starinske ideale. Toda od dr. Šusteršiča ne moremo pričakovati, da napove vojno vojni in da zaseje demokracijo v delegacijo. Pač pa se sme zahtevati, da ne utaji takorekoč naroda in dežele, katere besednik naj bi bil. Naj že obleče frak umerjenega državnika, ki pravzaprav le nadomešča livrco; ali če je izvoljen za našega praporščaka, naj pokaže zastavo. Ampak ne bo v mev, to pristojno kakšnemu Benkoviču, ne pa generalu S. L. S. Toda — pardon! Skoraj bi mu bili storili krivico. G. dr. Šusteršič se je vendar udeležil delegacijskega dela. Bil je namreč na delegacijskem obedu. Takrat je celo cesar z njim govoril o deželnozborskih volitvah in o osušenju ljubljanskega barija. Saj je tudi »Slovenec« poročal o tem. Ali še to je bilo drugače kakor po navadi. Včasih so bile v takem poročilu doslovno navedene vladarjeve milostne besede in ravno tako Šusteršičevi ponižno — samozavestni odgovori. To je bilo odlikovanje za Šusteršiča in odlikovanje za klerikalno stranko. Letos pa je bilo to tako skromno, kakor da je cesar kar mimogrede opravil s Šusteršičem kakor s katerikoli neznatnim delegatom, kakršnih je pet za groš. Ali je to morda v zvezi s Šusteršičevo molčečnostjo v delegaciji? Vsekakor se zdi, da je bila njegova izvolitev čisto odveč. Kranjska dežela bi potrebovala vendar še kaj drugega kakor zastopnika pri obedu. Če pa je dr. Šusteršič utrujen za delegacijo, tedaj tudi ne verjamemo, da bi bil za glavarstvo dosti čil. Ali si ne bi sploh privoščil malo počitka?

Svarilo slovenskim delavcem! Dunajski korespondenčni urad Wilhelm poroča: Trgovinsko ministrstvo je dognalo, da namenjajo rudniški lastniki v južni Afriki privabiti za svoje rudnike slovenske delavce iz Avstrije. V južnoafriških rudnikih stajajo rudarji in podjetniki hočejo nadomestiti stavkajoče z avstrijskimi delavci, katerim bodo plačevali nižje meze. Če bi res šli avstrijski delavci kot stavkavci v južno Afriko, bi bili izpostavljeni prav resnim napadom in razentega bi jih postavili podjetniki v eno vrsto z manjvrednimi delavci, s črnci. Ker so v onih krajih resni nemiri na dnevnem redu, bi bilo celo ogroženo življenje teh delavcev, kakor kažejo to izkušnje zadnjih časov. Avstrijski delavci, nevedč odonotnega jeziku, bi bili pri sklepanju pogodb izročeni na milost in nemilost brezvestnim rudniškim lastnikom in agentom in tudi vsaka pravna pot bi jim bila onemogočena. Dalje je treba poudarjati še to, da bi delavci v južnoafriških rudnikih v najkrajšem času podlegli jetiki. Zato naj noben delavec ne sprejme dela v južnoafriških rudnikih.

Kaj je »npravno-verska vzgoja«? V zadnjem deželnozbornem zasedanju je kranjski moister vseh znanosti in umetnosti dr. Lampe opravičeval zapostavljanje neklerikalnih učiteljev s tem, da mora biti vzgoja v šolah po tistem državnem ljudskošolskem zakonu, ki je klerikalcem drugače predmet največjega pohujšanja, »versko-npravna«. Doslej sicer še nihče ni natančno uganil, kaj pomenita ti dve besedici, ki sta prav taki kakor ilovica v kiperjevih rokah. Ali sedaj se trudi nižjearstvisko namestništvo, da bi ji vsaj indirektno razložilo. V dunajskih listih namreč čitamo: »Bogat idealist je dal stotisoč kron za ustanovo, ki naj pomaga, da se vzgajajo boljši, pošteni, dolžnosti in smotrov zavedni ljudje«. Nižjearstvisko namestništvo je odklonilo ustanovo, češ da bi njen namen v uporabi za šolskoobvezno mla-

in zopet nazaj, tedaj nam mora imponirati angleški zakon. V Avstriji se upirajo nazadnjaški ljudski zastopniki vsaki socialni reformi in se bodo upirali tako dolgo, dokler ne spregleda ves proletarijat, da bo znal ločiti med ljudskimi in ljudskimi prijatelji in zastopniki. Angleški zakon nam zopet prav živo kaže ves socialno politični kontrast med Angleško in Avstrijo, kjer se šopiri ljudstvu sovražni duh, ki je prokletstvo in ki ovira vsak napredek.

dino nasprotoval v § 1. državnega šolskega zakona postavljeno najvišjemu načelu npravnostno-verske vzgoje. Zanimivo je že samo po sebi, da namestništvo ne mara denarja za vzgojne namene. Povsod sicer ljudje moledujejo za šole, pa vedno manjka denarja zanje; če pa hoče kdo pomagati s stoterimi tisočaki, se denar odrine s samozavestno gesto: »Takihi reči mi ne jemljemo.« Dispozicijski fond najbrže ne bi bil tako ošaben, in tudi militarizem ni tako izbirčen, da bi veliko vpraševal za denarjevo vero. Ali nadvse zanimiva je razlaga namestništva, da je vzgajanje boljših, poštenih, dolžnosti in smotrov zavednih ljudi v nasprotju z npravnostno-versko vzgojo. Zdej hvalabogu in Bienenrth vsaj vemo, kaj da ni taka npravnostno-verska vzgoja. Če bi nam le še povedali, kaj da je!

Aristokratovo maščevanje. Poljski grof Mielczyński, član nemškega državnega zbora, si je domišljal, da ga njegova žena vara s svojim 24letnim nečakom grofom Mianczyńskim. Doslej še ni dognano, če je bil njegov sum opravičen ali ne. Principielno tak dogodek pač ni nemogoč. Kajti kljub vsem stanovskim predsodkom so grofi in grofice vendar prav taki smrtniki, kakor navadni »prostaki« in ljubezci je še vedno reč, ki se ne uklanja nobenim zakonom ter je polna skrivnostnih motivov. Mogoče bi torej bilo, da se je grofica zaljubila v mladega Alfreda. To bi utegnilo biti za njenega soproga neprijetno. Ampak grof Mielczyński bi bil, če bi aristokracija res povzdigovala svoje člane duševno tako visoko nad plebejce, lahko spoznal, da zoper tako nepravico kakor kakšen razkačen proletarec, ki se ne more brzdati. In tako se je zgodilo v soboto to: Grof Mielczyński je ustrelil svojo ženo in njenega nečaka, 24letnega, bodočega majoratnega gospodarja grada Bendovo, grofa Alfreda Mianczyńskega. Drama se je odigrala na gradu Dakovy mokre. Po umoru je Mielczyński telefoniral v bližnje mesto državnemu pravdniku, ki je takoj prišel. Preiskovalnemu sodniku je Mielczyński izjavil, da je izvršil čin iz obupa nad nezvestobo svoje soproge. Če daji časa je sumil, da ga njegova žena goljufa s svojim nečakom. Njegov, začetkoma zelo sreden zakon, je postalal pozneje vedno bolj nesrečen, vsled česar je prišlo do ločitve. Šele pred šestimi tedni se je zopet pobotal s svojo soprogo. Ona je prišla pozno ponoči, ob dveh domov. Tudi on sam je prišel pozno ponoči domov in je nenkrat zaslišal šum iz spalnice soproge. Mislil je, da so udrli vlomilci. Vzel je nabasano lovsko puško ter šel proti spalnici svoje soproge. Ko je grof Mielczyński stopil v spalnico, je zaslišal svojo soprogo in njenega nečaka, grofa Mianczyńskega v precej čudni situaciji. »Iz obupa« je nastavlil puško ter z dvema streloma usmrtil oba. Grofica je bila ustreljena v sree, nečak pa v vrat. Oba sta bila takoj mrtva. Grofa Mielczyńskega so izročili sodišču v Graetzu. Skoraj gotovo pa ga bodo hle izpustili. — Preiskovalna komisija je medtem dognala, da je bila v spalnici tudi groficihina družabnica gdnca Korotowska, ko jo je obiskal Mianczyński. Vsekakor se gospod grof ne more postavljati s tem, da se tudi niaga drži barbarizem davne preteklosti in da si jemlje pravico izvrševati smrtno obsodbo zaradi tega, kar imenuje nezvestoba.

Abdera! Ljubljana naj bi bila metropola slovenskega naroda. Ali Bog nas varuj, da bi kulturo naroda sodili po razmerah, ki se razvijajo v Ljubljani pod složno skrbnostjo deželnih kristjanov in slavne državne policije! Naši varuhi javnega mira in reda si delajo brige, ki bi po vsej pravici spadale v kroniko slavnega Arizona Kickerja. Pri premieri »Madoninega žonglerja« je pel basist gosp. Lesič fratra-kuharja. Besedilo njegove vloge kaže, da ljubi dobro, izbrano in obilno hrano kakor Lukul, kakor umetnik gurmadize, in povsem primerno je to tudi opravičil s korpulenco, ki je bila čisto logična in je obenem povzročala humorističen efekt. Ali na oko svete Hermandade je ta prijazna rejenost po kakšnih idejnih asociacijah učinkovala — pohujšljivo. In ukazala je pevcu, da mora do reprize — shujšati. Gospod Lesič je torej čez noč napravil »Entfettungskuro«, pa je snoči prišel bolj suh kakor izstradani žongler na oder. Morala ces. kr. policije je bila rešena. »Pohujšanje« je minilo, efekt pa tudi. In tunc, ki opazi to metamorfozo, nas bo morda blagrovat, da imamo časa za take skrbi, ampak na zemljevidu ne bo Ljubljane več iskal v srednji Evropi.

Serum proti oslovskemu kašlju. Dva pariška zdravnik sta po dolgih poizkusih našla serum zoper oslovski kašelj. Serum se bolniku

vcepi, in sicer na vsak drug dan. Od 1000 ml nikov je ozdravelo v roku treh do dvanajst dni 36, 39 se je bolezen močno izboljšala, pri 25 je bilo sredstvo brez uspeha.

— **Društvo ljubljanskih mizarjev in sorodnih strok** vabi na XVIII. silvestrovo veselico, ki bo v sredo, dne 31. decembra 1913, v Svičarili. Igra priljubljene društveni orkester. Spored bo jako obširen, med drugim tudi srečolov, šaljiva pošta itd. Po dovršenem sporedu ples. Začetek točno ob 8. zvečer. Vstopnina za osebo 50 vin. Vstopnice preskrbi lahko vsak član, dobe se pa tudi na dan veselice pri blagajni. Ker je čisti dobiček namenjen skladu za onemogle člane ter vdovam in sirotam, vabi k mnogobrojni udeležbi veselilni odsek.

— **Mizarska tvečka K. Binder** je dala svojih delavcem »dopust«, in sicer zato, ker so si ga delavci prislužili čez poletje in sedaj lahko uganijo različne zimске športe: Lomilo lahko led, kidajo sneg, potresajo ceste itd. Ti zimski športi tudi še »nesejo« kaj, vsaj toliko, da si delavci lahko kupijo vsak dan kruha. Res, zavijanja vreden dopust in srečni športniki!

— **Umrli so v Ljubljani:** Sestra Leontina Erjavec, usmiljenka, 38 let. — Franc Zajec, bivši tovarniški delavec, 74 let. — Marija Gerini, šivilja, 69 let. — Jakob Komidar, delavec, 65 let. — Andrej Sever, dež. dacar in posestnik, 64 let. — Karolina Hann, vdova vojaškega nadoskrbnika, 76 let. — Barbara Pavšin, krošnjarjeva žena, 28 let. — Urh Kemperle, klinčavničar, 52 let. — Franc Merdavs, rejenc, en dan.

— **Zagorje.** V nedeljo, dne 28. t. m. priredi rudarski dramski odsek iz Hrastnika v dvorani gospoda Mihelčiča žaloigro. Po igri srečolov in ples. Sodrugi, agitirajte za mnogobrojen obisk. Odbor.

— **V mestni klavnici** so zaklali od 7. do 14. decembra 65 volov, 1 bika, 13 krav, 366 prašičev, 164 telet, 11 koštrunov in 6 kozličev; vpeljali so 904 kg mesa, 7 prašičev, 12 telet, 4 koštrune in 5 kozličev.

— **Poljub ciganke**, originalna drama v dveh delih, ki se bo predvajala jutri v kinematografu »Ideal«, bo gotovo vsakogar zanimala. Ta drama nam živo pred očmi ciganke življenje, njihove strasti, njihovo ljubezen in vražje. — Ciganko »Marinko« predstavlja jako originalna gospodična Berta Nelson. — Za zabavo bo skrbel poleg drugih tudi znani Maks Linder v veseloiгри »Maks bi jo rad posnel«. V soboto nov spored.

— **Kinematograf »Ideal«** je uroci na sveti večer zaprt. Jutri in v petek krasen in zanimiv spored s senzacionalno in originalno dramo »Poljub ciganke«, v kateri igra ženialna umetnica Berta Nelson glavno vlogo ciganke »Marinke«. — Poleg tega še šest drugih prvostnih slik, izmed katerih omenimo le še velokomično veseloiग्रo »Maks bi jo rad posnel« z Maks Linderjem v glavni vlogi.

Žepni koledar za delavce in prometne uslužbence je izšel.

Stajersko.

— **Trbovlje.** Prosimo vse one delavce, ki so dobili za leto 1913 plačilni nalog za osebno dohodarino (dohodninski davek) naj se zglase s plačilnim nalogom v Trbovljah v pisarni »Delavskega doma« in v Hrastniku v konsumnem društvu pri sodr. Karolu Malovrhju. — I. Sitter.

— **Hrastnik.** Silvestrov večer priredi rudarski pevski zbor v sredo dne 31. decembra ob 7. zvečer. Spored: 1. Petje. 2. Veseloigra »Damoklejev meč«. 3. Srečolov. Ob polnoči sijajna alegorija. Po polnoči ples. Vstopnina za osebo 40 vinarjev. Sodrugi prosimo, naj se udeležijo te prireditve.

— **Samokres v rokah otrok.** Iz Maribora poročajo: V nedeljo se je igral 14letni Josip Kralj z nabasanim revolverjem. Pri tem se je pa revolver sprožil in krogla je zadela Karla Knitlija, učenca meščanske šole, v lice. Težko ranjenega fanta so prepekljali v bolnišnico.

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.
(Dalej.)

»Samo da se v današnjih razmerah« posegla je v govorico mlada gospa, »odpoveduje vendar le več žena.«

»No, seveda!« je menil Kačerovsky.

Ko se je pa pozneje njegova žena odstranila, dejal je Ivanu:

»Sicer se pa človek v zakonu nekako pogodi, prilagodi, posebno, če so tu enaka načela, kakor pri naju. Toda sedaj mene več briga vprašanje, kako in kaj z otroki, če se narodé. Ali jih boste vzgajali po dosedanjim navadam in ali naj si pozneje sami delajo gaz, kakor si jo delamo mi? Ali jim hočete takoj začetkom vcepiti prave pojme o vsem, v njih obče ne zidati tistih napačnih stavb, katere sedaj sami v sebi podiramo? Toda tu imate šolo in ta deluje zoper vas in imate svet, kjer se vse drugače viš — — — tak otrok torej mora precej od svoje mladosti živeti v samih konfliktih in bojih. Kaj torej?«

Ivan se je zamislil. Za trenutek pa je navdušeno dejal:

»Da — — — toda vendar, Kačerovsky, kako bi bilo krasno, ko bi človek mogel vzgajati popolnoma drugače nego smo bili vzgajani mi. A to bi vendar morebiti — — — morebiti — — — !«

— **Sabla in alkohol.** Iz Maribora poročajo: V noči od nedelje na ponedeljek je prišel huzar Anton Bagozi popolnoma pijan v Smetankovo gostilno in tako razbijal v gostilni, da so vsi gostje zbežali. Razbil je vse steklenice in kozarce, uničil plinovo razsvetljavo, da je postalo v gostilni popolnoma temno. Nekemu gostu se je pozneje vendar posrečilo, da je vzel vojaku sabljo. Vojaka je odpeljala straža.

Goriško.

— **Okrajna bolniška blagajna v Gorici** je imela preteklo nedeljo izredni občni zbor, na katerem se je med drugim razpravljalo in sklepalo tudi o izpremembi §§ 9. in 11. blagajniških pravil. K § 9. je odobril občni zbor odstotni povisek pri zavarovalnem prispevku za delavce od 2,83 % na 3 % in za delodajalce pa od 1,42 odstotka na 1,50 %. K § 11. je odobril občni zbor izpremembo v tem zmislu, da se podaljša pravica do bolniške podpore od 25 na 30 tednov. Obe izpremembi sta bili soglasno odobreni z dodatkom zastopnikov delodajalcev, da oni glasujejo za povisek odstotne mere le s pogojem, ako oblast pritrdi tudi podaljšanje bolniške podpore od 25 na 30 tednov. Pri točki »Raznosterosti« je bilo sprejeto priporočilo slovenskih delodajalcev, da naj se čimprej nastavi slovenskega zdravnika pri blagajni in da se skliče potom politične oblasti konferenca vseh prizadetih faktorjev v svrhu omejitve sedaj obstoječih podpornih društev v okoliših blagajne; z omejitvijo teh društev bi se število članov goriške bolniške blagajne znatno povečalo in na ta način bi bila namestitve še enega zdravnika upravičena.

— **Katoliški otroci prodani katoličanom v sužnost.** (Dopis iz Solkana.) Najbrže ni kraja na Slovenskem, kjer bi tako nesramno izkoriščali mizarske vajence kakor v Solkanu. Večino teh otrok pokupijo mojstri za štiri leta. Največ jih dá Kras in gore. Ako srečate tako ubogo, izmučeno paro na cesti, se vam stisne od bolesti srce v prsih. V vseh štirih letih ne zraste za centimeter, obledi kakor loj, ves nesnažen je od olja in politure, sploh se ga drži izbrana zbirka umazanih predmetov, prav podobnih je bolj prasetu kakor človeku. Po nekaterih delavcih morajo garati ti mladi beli sužni do enajstih zvečer. Najbolj od vseh izkoriščevalcev se pa odlikuje pobožnjak, Jože Prihon. Ta katoliški mož sili svoje vajence, da delajo dostikrat čez polnoč. Nadzoruje pomočnike, da obiskujejo redno mašo in da ostanejo tako pohlevne ovčice, ki mirno stojé, če jih gospodar prav do kože ostriže. Prijon ima veliko dela in na denar je lakomen, da je joi, zato priganja tako na delo. Obrtno oblast pozivljamo, da takoj take in enake izkoriščevalce pouči, kako se ravna z vajenci. — **Delavec.**

— **Solkani.** Naši globoko verni kristjani kranjskega kalibra so sklicali v nedeljo 7. t. m. predavanje, ali po katoliško blatejanje in obrekovanje nasprotnikov. Za predmet so si zbrali »Svobodomiselnost« in prav s klerikalno svobodo blatili sodruga Etbina in Antona Kristjana in so zopet premlevali »turško vero« sodruga A. Kristana. Nek hudomušnež je pa dejal, čemu hodite po tuje predavatelje, ko imamo doma gospoda kaplančka Rustjo, ki bi nam lahko predaval o ozkih ženskih krilih in lepih ženskih frizurah, ker obvladuje ta dva predmeta mojstrsko, ker se vadi v obdelovanju teh predmetov ob vsaki priliki na prižnici. Posebno mojstrsko pa bi obdelal predmet: »Kako se v blagoslovljeno roko vtepa šolskim otrokom vero v glavo in izbiže zob.

Umetnost in književnost.

— **Hrvaška opera.** Snoci so ponovili hrvaški gostje Massenotov mirakel »Madonia žongler«. Kdor je prišel drugič poslušat zanimivo delo, gotovo ne obžaluje tega, kajti ta mirakel spada med one skladbe, ki razodevajo svoje lepote bolj polagoma. Kdor nima prilike, da pregleda partituro pred uprizoritvijo, ne more na prvi mah sprejeti vsega biserja že zaradi posebne delikatne diskretnosti te glasbe, ki ne naskakuje poslušalca z nobenimi reklamnimi metodami, z nikakršnimi bravurnimi arijami, pa vendar osvaja čimdalje bolj s čistostjo glasbene lepote, z umetniško pristnostjo. Vsaka malenkost v tej kompoziciji ima svoj čar. Tako je v prvem aktu izredno prikupljiv decrescendo pred prihodom žonglerja. In kljub strogu

štitu se razvija bogata pestrost, ki se kaže že v prvi glumačevi produkciji, pa v drugem aktu pri pevski izkušnji, v prepisu samostanskih umetnikov, v tretjem dejanju pri žonglerjevi »žrtvi«, pri čudežu in pri umiranju. Segavi »Pater noster« in »Credo« v prvem dejanju spominja v svoji originalnosti na zdravi humor pravih narodnih pesmi. »Ave« v drugem aktu v obliki po glasovih ločene vaje in potem skupnega impozantnega zbora učinkuje posebno z nepriljubljenim stopnjevanjem do močnega korala, ki se pozneje večkrat v odlomkih ponavlja. Potem prime legenda o roži in žajbelju s mističnim čarom. Variacija legende pripravi s čudovito prisrčnostjo tretji akt, v katerem prihaja prelest kompozicije do vrhunca v himni menihov. Glavno nalogo v tem miraklu ima žongler, katerega je pel g. Jastrzebski z absolutnim uspehom. Momenti pobožne vdanosti so se mu enako dobro posrečili, kakor krepki akordi komedianta in izrazi ljubezni do svobode. V skladu s petjem je bila njegova igra, verne kristjana in neizpremenljivega glumača enako dobro označujoča. Za gospoda Vuškoviča je priorjeva partija pravzaprav premajhna naloga; odpel in odigral jo je — igraje in vredno je vsega priznanja, da je podredil svoj kipeči temperament zahtevam sloga. Zelo učinkovito je kreiral gd. Lesič brata kuharja, samostanskega realista in naturnega humorista; z legendo v drugem aktu, v katero je vložil nepriljubljeno čustvenost, je napravil resnično močan vtisk. G. Križaj je bil regens chori, ki pozna svojo reč; s svojim lepim glasom je prav osvežil zbor menihov. Gđa. Lowczyński (pesnik) in Kondracki (slikar) sta popolnoma zadovoljila. Nekoliko začetniški je bil gd. Perančević. Zboru in orkestru je priznati preciznost. Vodil je opero g. Albini.

— **Iz pisarne slovenskega gledališča.** Jutri v četrtek, dne 25. t. m. se ponovi zvečer ob polu osmih uspešna drama »Svetinova hči«. Svetinova igra g. ravnatelj I. Borštink, njegovo hčer gđa. A. Winterova. Druge večje vloge so v rokah gospe Bukšekove in gg. Danilo in Skrbinšek. Ga. Juvanova in g. Povhe igra dve komični vloge. Režiser je g. M. Skrbinšek. — V petek dne 26. t. m. je noviteta. Uprizori se ob pol osmih zvečer vlezabavna burka »Nervozne ženske!« Glavne vloge so v rokah gospe Bukšekove, gospodične A. Winterove, Grgjevičeve ter gg. Šest, Povhe in Danilo. Režiser je g. Milan Skrbinšek. Popoldne se ponovi pod režijo g. Povhe ta ljudska igra »Brat Martin«.

— **Opozarjamo,** da se konča predstava »Svetinova hči« ob tri četrti na 10 in ne 10 in četrt, kakor pravijo pomotoma plakati.

— **Knjige »Matice Slovenske«** se dotikujejo. Med letošnjimi knjigami utegne največ zanimanja vzbuditi izvirni roman »Gospodin Franjo« iz peresa g. pisatelja Podlimbarskega in pa knjiga »Hrvatokosrbske narodne pesmi« (junake). Roman ima za snov zelo aktualno narodno kulturno vprašanje. Hrvatokosrbske narodne pesmi imajo obširne stvarne uvode in jezikovni komentar; nekaj jih izide v cirilici; dodan bo knjigi tudi zemljevid pokrajin, ki se omenjajo v pesmih. P. n. gg. povorjeniki in člani, ki se še niso priglasili, naj to store čim prej (članarina 4 K). Ker bodo stroški za letošnje knjige posebno veliki, je želeli, da se prijavi čim več novih članov.

Trst.

— **S seje tržaškega občinskega sveta.** Na seji je bilo navzočih 53 italijanskih liberalcev, 6 slovenskih narodnjakov in 5 socialistih demokratov. Italijanski liberalci Znidarski predlagajo, da se izreče delavcem rešilnega društva, ki so se udeležili rešilne akcije v britofskem rudniku, najopolejšo zahvalo in se razdeli med nje 500 K. Predlog je bil sprejet soglasno. — Sodrugi Nicolao kritizira zavlačevanje pri imenovanju občinskih podučiteljev in pa nameščenje brez razpisa služb. Sodrugi Chiussi urgira rešitev prošnje tržaških dimnikarjev, ki je že davno vložena. — Slovenski narodnjak Ferluga podpira oba predloga. — Italijanski liberalci Kabler priporočajo, da stori občina prej ko mogoče primerne korake za omilitve tifusa v Trstu in stavlja različna tozadevna vprašanja. — Italijanski liberalci Constantini pove, da je bilo doslej v Trstu 69 slučajev tifusa, od teh le eden s smrtnim izidom. Upanje je, da se bolezen, ki se pojavlja redno vsako leto, kmalu zadušiti. — Italijanski liberalci Arch predlagajo za

kakor ste rekli. Toda zakaj, zakaj tedaj nismo šli naravnost gori k luči, zakaj smo padali nazaj v temo?«

»Ker je za svitlobo hoditi težje nego padati v senco. Morda je to že usoda vsakega gibanja idej, kakor se le začne organizovati v stranko.«

Ivan se je zagledal v praznoto. Šele za trenutek je izpregovoril:

»In vi, Kačerovsky, ali ne mislite, da bi bilo mogoče še obrniti, da se lahko še vrnemo tja, odkoder smo prvotno pred leti izšli, in nastopimo zopet pot do svetlobe? Kačerovsky, ali vi nikdar več ne premišljate o tem, da bi se mi še vendar lahko prerodili in s svojim prenošenjem osrečili ves narod? Ali ste se vi popolnoma odpovedali vsem tem starim načrtom in idealom? Poglejte, od stare generacije — od mladočehov in staročehov ne moremo ničesar več pričakovati, realisti se ne organizujejo, in mi — — — Saj je to grozno, saj je to strašen pogled v prihodnost. O tem sem premišljal že poleti, mnogo sem premišljal — — — in veste, kaj mi je čisto prihajalo na misel? Tako-le sem si dejal, da bi naše žene morale biti druge, pa bi bil drugačen ves narod. Moja sestra na primer — — — Da, škoda besedi!«

Kačerovskega ustnice so se skrivile. In dejal je:

»Povem vam odkritosrčno. Po mojem nazoru, namreč kakor to sedaj vidim, je bilo vse naprednjaško gibanje nezdravo in nepotrebno.«

pokritje deficita pri letošnjem občinskem računu, da se povzra naklada na pivu, na razredni davek, na lišnonajemninski davek, rentni in prirastni davek. — **Slovenski liberalci** temeljito osvetluje v daljšem slobo občinsko gospodarstvo in opozarja na prihranke na napačnem mestu leta. Tako je občina prihranila pri zavodu za in pri ubožnem zavodu in protestira proti šanju doklad, zlasti proti dokladi na pivu se podraži pivo, bodo zahajali delavci v njarne in predlaga, da se pobira davek od novani, pri katerih znaša stanarina nad 8 —

— **Italijanska liberalca Plucherle in B.** zagovarjata predloge Archive in sh. ovreči Puecherjeve argumente. Sodrugi clier takoj odgovarja Broccijju in še e utemeljuje svoje predloge. Italijanska liberalca odkloni vse protipredloge socialist. Pri glasovanju obveljajo pr. večine in mestni svet je sklenil v pokr. ficita iz leta 1912, da se zviša naklad. hišnorazredni davek od 10 na 35 %, na najemninski davek od 23 na 33 %, na in rentni ter prirastni davek od 60 na 70 pivo od 190 na 250 % in uvede 35 % na zemljiški davek. Proti so glasovali Slo. in socialisti. Večina je sprejela tudi prora. provizorja za leto 1914.

Uspeh zadružništva.

Trst, 23. decem. Delavstvo postaja vedno močnejši in membejši faktor ne le v političnem živ. v parlamentu in izven njega; neprezirljiv postaja tudi v gospodarskem življenju.

V »Zarji« je bilo pred kratkim čitali čico, o postanku in razvoju tržaških del. konsumnih zadrug. Pravo sliko neprem. moči zadružniškega gibanja nam daje kratka, toda bogata in peštra zgodovina d. skih zadrug v Trstu. Leta 1903 se je prvi srečilo peščici zavednih delavcev — zastopani so bili že tedaj med njimi slo. sodrugi — udeležiti zaželjeno delo. Otvor. pri Sv. Jakobu svoje prvo konsumno s. še. Ni bilo lahko priti do tega. Toda ne. je bilo prepričanje in nepremagljiva vztr. je navdajala vse prve zadružnike. Izkaz. poslovne dobe ni dajal onega rezultata, ki bi želeli. Ali razumeti je bilo že tedaj, tudi tukaj tla ugodna razvoju zadružništ. prihodnja leta so pokazala jasno, da bo d. dek nove gospodarske ustanove tržaškega letariata trajen in nevzdržljiv. Vsaka let. lanca je izkazovala, da narašča denarni. govni promet rapidno in intenzivno. Tre. bilo na izrecno željo delavstva razširiti. krog tudi na pokrajine. Otvorila so se. mnoga skladišča v najraznovrstnejših. na Goriškem in v Istri. Uspeh je bil p. tak, kakršen se je pričakoval. Ali tudi k. je bilo treba pomožiti z drugimi pre. Skladiščem življenjskih potrebščin so se. žila še skladišča oblek, manufakturnega. in obuvale. Uspeh je bil v tem oziru p. Razprodaja je nad vsakim pričakovanim. narasla.

Zgovorni rezultat novega skladišča vodstvu v še večjo vzpodbudo. Otvorilo. še več mesnic in prišlo se je tako do u. čenja druge pogumne iniciative naših z. nikov: do otvoritve lastne mlekarne.

Želja vodstva je bila, da ustreže m. številnim članom, ki so zahtevali, da m. zadrugi preskrbe tudi sveže in dobro m. lastne mlekarne. Pri izvedbi take iniciat. bilo treba računati z mnogimi težavami, s tehničnimi. Vodstvu je bilo težje zlas. tem, da ustroji novo podjetje na tak na. se bo vjemal z vsemi zahtevami moderne. karne. Novo podjetje je danes že gotovo. stvo. Nova mlekarna se je postavila v. zen kraj sredi Goriškega, v Farro, in od t. bode pošiljalo redno mnogim odjemalcem. že, pristno in dobro mleko. Mlekarna pos. vse potrebne moderne naprave. Pazilo s. da je mleko zdravo, čisto in redilno, da p. od zdrave živali. Nova mlekarna ustreza. modernim zahtevam takega podjetja. Pri u. te naprave je sodeloval tudi ravnatelj. velike zadružne mlekarne v Bazileji.

Z razvojem naših delavskih zadrug, je. kemu jasen in poimljiv pomen zadružni. gibanja. Z lastno mlekarno v Farri bodo. šali svoje mleko člani producenti, za d.

»Nezdravo in nepotrebno?« je vzk. Ivan začuden. »Saj je tu »Izobraževalna. nica«, »Pokreč« in »Ljudstvo«, tu so »Raz. in »Radikalni listi« — — — to vendar niso. potrebne in nezdrave stvari?«

»Ne tajim vsega vprek,« je odgovoril. čerovsky, »toda povejte, kaj je samostal. ustvarilo naprednjaštvo? Kar je v nlem. šega, to je večinoma od drugod — — — je. dal nekdo drugi, in ta drugi je realizem. priznajmo to, da smo si izposojali in posne. realizem — — — in tudi pačili realizem. In. je slabšega v nas, to izvira od mladočeh. Sploh naprednjaštva ni bilo treba. Real. pravzaprav pomeni napredek napram s. čestvu in mladočestvu, realizem je ustvari. nas ta napredek, pa ne mi. Zato je napre. štvo nepotrebno. To je mešanica, eklektic. — popolnoma vse tako, kakor je to pov. Masaryk v »Naši Krizi«. To krizo moramo. prebiti. Gre pa zato, kako bi jo odstranili.

Ivan se je zamislil. »Morda imate pr. je pritril pozneje. »Toda kaj pa početi sed. je vprašal nenadoma.

»Kaj početi?« je ponavljal Kačerov. gledale v stran pod naočniki. »Pravzaprav. bila naloga realizma, da nas reši te krize. bi s svojega stališča idej stopil doli v prak. (Dalej.)

klane konsumente istih konsumnih zadrug. Zadrugiška družina se tako izpopolnjuje v vseh svojih delih. Eui in drugi prodajajo in kupujejo blago v svojo korist in v korist svoje zadrugiške ustanove. Dobiček, ki bi ga drugače vživali tretji spekulant, služi zadrugarjem samim. Princip gospodarske osamosvojitve se tako polagoma in vedno popolneje uresničuje. Naše delavstvo je od nekdaj razumelo pomen tega gibanja in zato bo tudi to novo gospodarsko ustanovo delavskih zadrug z veseljem pozdravilo in podpiralo.

Državni zbor.

Dunaj, 23. decembra.

Zbornica je danes končala debato o zakonu, ki se tiče državnih preodkazov za dežele. Do sklepa zakona je pa lahko še dolga pot, kakaj Rusini inajo še »stvarne popravke« na razpolago. Oglasilo se jih je že dvajset in štirje so danes že govorili. Če hočejo, torej še vedno lahko preprečijo glasovanje do novega leta. Kot generalni govornik v debati je danes govoril socialni demokrat Glöckel. Njegov stvarni govor je napravil velik vtisk.

Seja.

Predsednik dr. Sylvester odvarja sejo ob 11. dopoldne in naznanja, da je posl. Jaworski odložil mandat.

Na dnevnem redu je nadaljevanje specialne debate o

državnih preodkazih.

Viškovsky (čeh. agr.) pravi, da je za dežele poniževalno, da so vedno odvisne od alimmentov. Pravzaprav so dežele napravile državi veliko darilo s tem, da so oprostile osebnodohodnino deželni doklad; dobile pa niso niti popolne odškodnine za izgubo svojih doklad.

Jarec (slov. kler.) se odreka besede. To je škoda, ker bi bilo prav zanimivo, če bi bil državni zbornici povedal, kaj mislijo kranjski deželni kristjani storiti s preodkazi, ki jih pričakujejo.

Glöckel (soc. dem.)

pravi: Socialiste so sumničili, da nočejo sploh nobenega finančnega načrta, ker so predložili proti načrtu vlade in večine svoj finančni načrt. Državni preodkazi naj bodo po volji večine enostavno

400milijonsko kavalirsko darilo

za dežele in sicer darilo kavalirja, ki ga ni tram, da vzame ta denar po vinarijih najsiromajnejšim. Mogotci deželni zborov pojo slavošpeve. Ali treba je vprašati, kje je pravzaprav ustavna podlaga za to, da se daje deželam državni denar. Pravijo, da jim dajejo šolska bremena pravico do državne odškodnine. Ali vsak poizkus, da bi se šolstvo ali pa učiteljske plače naložile državi, naleti na najodločnejši odpor dežel. Z imeni Vergani, Jedek, Hagenhofer do Steinwenderja še davno ni galerija učiteljskih sovražnikov popolna. (Na Kranjskem jih imamo cel batalion.) Učitelji vodijo danes za svojo eksistenco tak boj, da ne morejo posvečati svojih sil otrokom ljudstva. Kako slabi upravitelji šolstva so deželni zbori, kaže dejstvo, da je v Avstriji

196.000 otrok brez šolskega pouka.

da so skoraj tri četrtine ljudskih šol enorazrednice, da mora 103.000 otrok hoditi dannadan čez 4 kilometre daleč v šolo. V štiridesetih letih šolskega zokona so deželni zbori neznansko postabšali šolstvo. Sramotno je, da so se učitelji izrabili kot predpreja za davek na žganje, v zakonu o tem davku pa ni niti rečeno, da so njega dohodki res namenjeni za zboljšanje učiteljskih plač. Nemški Nationalverband je že enkrat pred božičem tolažil učitelje z — resolucijo. Zdaj naj pokaže pravo barvo. Socialni demokracije pozivajo torej stranke večine, naj sprejmejo Seligerjev predlog. Če je deželam prav, da dobe denar, morajo sprejeti tudi poroke. Naj gospodje ne pozabijo, da so državnozbornski volilci večinoma ljudje, ki so

v deželnih zborih brezpravnih.

ki pa bodo morali največ plačati za državne preodkaze. Če se že sklene, da dobe dežele državni denar, naj se tudi poskrbi, da izginejo svote v brezdanji malih deželnih zborov, ampak da jih res dobe učitelji.

Posl. Glöckel osvetljuje nadalje razmere na Češkem in ostro kritizira pogubno politiko nemških in čeških meščanskih strank. Naposled predlaga:

»Krajevstvo Češko ne dobi preodkazov, dokler oskrbuje posle deželnega odbora upravna komisija. V tem času dobe učitelji in učiteljice iz državnega zaklada k svojim plačam doklade v skupnem znesku 14 milijonov.

Posl. Seliger (soc. dem.) predlaga izpremembo, da dobe državne preodkaze le tiste dežele, ki sklenejo najkasneje do 1. aprila deželni učiteljski zakon z veljavo od 1. januarja 1914.

Nato slede »stvarni popravki«.

Pod tem naslovom govore najprej štirje rusinski poslanci.

Grof Lasecki (Poljak) vprašuje predsednika, če ne bi ukrenil, da bi vlada, ako se posluži paragrafa 14., rešila tudi hišnorazredni davek s § 14.

Posl. dr. Diamand (polj. soc.): Grof Lasecki je javno dejal, da bi poslanci Poljske ljudske stranke radi prinesli zakon o hišnorazrednem davku kot božično darilo domu. Gospodje

smatrajo kmete za tako naivne in za tako neumne, da bodo nasedli temu sleparstvu. Sramovat bi se morali, da vodijo tako politiko in da tako kompromitirajo zbornico. Vprašanje grofa Laseckega mora govornik označiti za največjo nesramnost.

Posl. Iro vprašuje, kakaj ni do danes odgovora na njegovo interpelacijo o namenu vlade, da se posluži § 14.

Konec seje ob 4. popoldne.

Prihodnja seja bo v ponedeljek, 29. decembra.

Zadnje vesti.

GOSPOSKA ZBORNICA IN DAVČNE PREDLOGE.

Dunaj, 24. Gosposka zbornica bo 29. in če treba tudi še 30. decembra razpravljala o davčnih predlogih, tudi če poslanska zbornica ne konča z razpravami o predodkazih. Gosposka zbornica ne bo sprejela predloge o osebni dohodnini v obliki, kakor je bila sklenjena v poslanski zbornici, temveč bo izpremenila zakon na vsak način, zlasti davčno lestvico.

DLUGOSZEV NASLEDNIK.

Dunaj, 24. Uradna »Wiener Zeitung« bo najbrže priobčila v soboto sprejem Dlugoszeve prošnje za demisijsko. Njegov naslednik bo skoraj gotovo sekcijski šef v naučnem ministertvu dr. pl. Cwiklinski. Imenovan bo pa najbrže v poznejšem času.

DLUGOSZU IZREKAJO ZAUPANJE!

Lvov, 23. Danes je bil v Gorlicah shod Poljske ljudske stranke, na katerem so izrekli zborovalci ministru Dlugoszu popolno zaupanje!!

TISKARSKO GIBANJE.

Opava, 23. Uradni list »Tropauer Zeitung« izhaja vsaka dva dni, »Freie Schlesiische Presse« pa sploh ne izhaja. »Deutsche Wehr« izhaja po enkrat na dan, ker so sprejeli v tiskarno tuje, neorganizirane stavce.

Uredniki — stavko-kazi.

Praga, 24. Včerajšnji listi, izvzemši socialno demokratična dnevnika, so izšli pač še v skrenem, vendar pa v večjem obsegu kakor zadnje dni. »Prager Tagblatt« naznanja, da ne bodo izhajali večerni listi in da bodo meščanske liste večinoma postavljali uredniki. Po praznikih ne izidejo listi do nedelje.

HRVAŠKI SABOR.

Zagreb, 24. »Narodne Novine« objavljajo kraljevski razglas, s katerim se sabor sklicuje na dan 27. decembra. Slavnostna otvoritev bo tega dne ob 11. dopoldne.

Stranke.

Zagreb, 24. Na otvoritveni seji hrvaškega sabora bo ban baron Skerlec z prečital kraljevsko ročno pismo. Stranka prava sklicuje za petek popoldne strankino konferenco. Frankova stranka ima konferenco na dan otvoritve. Kot starostni predsednik otvori sabor najbrže pravaški poslanec Mileusić.

HRVAŠKE ŽELEZNICE.

Zagreb, 24. Ogrsko trgovinsko ministertvo je z okrožnico ukazalo prizadejim železniškim uradom, naj v zmislu zakona o krajevnih inenit odstranijo sedanje napise na hrvaških postajah in jih nadomestijo z izključno hrvaškimi napisi.

IZGREDI V BOLNISNICI.

Reka, 23. Na dermatologičnem oddelku tukajšnje bolnišnice je nastal prepri med neko bolnico in nekim strežajem. V prepri so se vmešale vse bolnice in napadle strežaja. Strežaj je poklical stražnika na pomoč. Med tem so pa bolnice zaklenile sobo in razbile vso opravo, razbito opravo so pa pometale na dvorišče. Dva detektiva in več stražnikov je hotelo aretirati voditeljice izgredov, a postavile so se jim tako v bran, da so jih premagali le z največjo težavo. Sedem deklet so aretirali.

BOSANSKI SABOR.

Sarajevo, 23. Zasedanje bosanskega sabora prične 29. decembra. Na otvoritveni seji bo podal deželni šef izjavo, ki jo zahtevajo Srbi, o izjemnem stanju v letošnjem maju in o razpustu srbskih društev. Seje bodo trajale do konca decembra, nakar bo imel sabor počitnice do srede januarja. Za predsednika sabora bo imenovan mohamedanec dr. Safvet beg Basagicz, za podpredsednika pa Srb Dimović in Hrvat dr. Mandić.

BOLGARSKA KMEČKA ZVEZA.

Sofija, 23. Včeraj se je zaključil kongres kmečke stranke. Sprejel je resolucijo, ki odreka vladi vsako podporo in prepoveduje kmečki zvezi vsako pogajanje o sodelovanju v kmečki. Nadalje zahteva reformo ustave v tem zmislu, da se razširijo ljudske politične pravice, da doseže ljudstvo samovlado. Odpravi naj se § 17. ustave, ki daje kralju in vladi pravico, da sklepa tajne pogodbe. Vkljub temu baje upa vlada, da pridobi v sobranju delu opozicije, s katerim bi mogla sestaviti večino.

IZGNAN BOLGARSKI PROFESOR.

Solun, 24. Bivši profesor na tukajšnji bolgarski gimnaziji Nikolov, ki je bil prej poslanec za mesto Solun, se je to dni vrnil sem iz Sofije. Grške oblasti so ga pozvale, naj zapusti mesto.

JULES CLARETIE.

Pariz, 23. Francoski pisatelj Jules Claretie je umrl v starosti 73 let. Bil je priznan pisatelj romanov. Leta 1885. je postal ravnatelj gledališča Comedie française. V vojni leta 1870 je bil vojni poročevalec in je bil parkrat prijet kot vohun.

1400 DELAVCEV ODPUSČENIH.

Reval, 24. V tovarni za železniške vozove Dwigatelj je izbruhnila stavka. Vsled tega so tovarno zaprli in odpustili 1400 delavcev.

OGENJ V PREMOKOKOPU.

Vladivostok, 23. V premogokopu v Argtu divja že oseni dni ogenj. Lastnik sluti, da je nekdo zanetil nalašč ogenj v rovu, kjer ne delajo več. Ogenj se je razširil sedaj tudi že v rove, kjer delajo. V premogokopu dela 200 Kitajcev. Ko je izbruhnil ogenj, je bilo 50 delavcev v jami. Iz jame se dvigajo ognjeni stebri.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.
Izdaja in zalaga založba »Zarja«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Pozor!

50.000 parov čevljev!

4 pare čevljev za K 9.—

Zaradi vstavljenja plači večih velikih fabrik se mi je naročilo, da veliko množino čevljev globoko pod izdelovalno ceno prodam. Prodajam torej radi tega vsakomur 2 para moških in 2 para ženskih čevljev, z zbitimi podplat, rujava ali črna usnje, jako elegantna najnovejša fazona, velikost po številki. Vst 4 pari stanajo le K 9.—. Razpošilja se po poizetju. S. URBACH, izvoz čevljev, Krakov, Avstr. št. 62. Zamena dopustna, tudi denar nazaj.

faff
šivni stroji
priznani najboljši.
10 letna garancija.
Ign. Vok,
Ljubljana, Sodna
ulica št. 7.
Ceniki zastoj in poštne prosto.

Kako se pljučne boleti, dušljivi kašelj in naduha

lahko popolnoma ozdravijo, sporočim vsakomur zastoj. Pošljite frankiran kuvert za odgovor na gospo Kryzek, Vršovice pri Pragi, Češko.

Dobi se fino kranjsko

= zelje =

po 10 K 100 kg pri trvdki I. Oražem, Selo, Moste pri Ljubljani.

Lepa in koristna

božična darila

po že priznani najnižjih cenah dobite v modni trgovini

Peter Sterk, Ljubljana, Stari trg št. 18.

PETER KOZINA & Co

tovarna čevljev v Tržču

Ljubljana
na Bregu št. 20
poleg sv. Jakoba mosta.

Prodaja na drobno in debelo.

Cene za gospode
K 14.—, 17.—, 20.—

Cene za dame
K 12.—, 15.—, 18.—

Cene za dečke 36/39
K 10.—, 12.—

Cene za otroke št. 22—25
26—28 29—31 32—35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—

Cenejše vrste od kron 1 50 naprej.

Garantirana kakovost.

prijatelj moj.

Gre na vsako pot z menoj!

Ker se večkrat z njim krečam,

Vedno zdrav želodc imam!

Najboljše krepčilo želodca!

Sladki in grenki.

Pazite na pristnost!

Posebno na kolodvorih!

Postavno varovano.

Poslano.

Delavske zadruge za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

X. zadržno leto od 1. julija 1913 do 30. junija 1914.

Mesečni račun.

Razpečeno blago:

Zadržna doba	1913-1914	1912-1913	stopnjevanje
julij	K 261.590-35	117.755-85	143.834-50
avgust	" 280.064-71	122.047-42	158.017-29
september	" 295.665-65	142.382-06	153.283-59
oktober	" 351.295-35	201.921-76	149.373-59
november	" 345.033-23	210.598-68	134.370-73
	K 1533.613-29	794.705-77	738.907-52

Premikanje članstva:

Vpisanih udov do 30. novembra 1913	9635
" " " 30. junija 1913	8055
Stopnjevanje v 5 mesecih	1580

Hranični oddelek:

Stanje vlog do 30. novembra 1913	K 456.273-10
" " " 30. junija 1913	310.966-58
Stopnjevanje v 5 mesecih	K 145.306-52
Od 1. julija 1913 do 30. novembra 1913 razdelilo se je podpor v slučajih bolezni ter vdovam in sirotam umrlih članov K 6499-39.	
Od 1. julija 1913 do 30. novembra 1913 se je izplačalo dividend K 75-88.	

Izkupiček skladišča oblek:

(obsežen že v razgledu razpečanega blaga)

od 1. julija do 30. novembra 1913.

Oddelek konfekcija	K 66.035-20
Oddelek manufaktura	" 52.917-30
Oddelek obuvala	" 39.039-11
Oddelek pokrivala	" 15.419-47
Skupno	K 173.465-08

Trst, 30. novembra 1913.

'SLAVIJA'

GENERALNI ZASTOP 'SLAVIJE' VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopeje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA 'SLAVIJA' ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbite je za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čist dobiček svojim članom. Življenske police banke 'Slavije' so neizpodbitne in nezapadle. Onočno podpira banka 'Slavija' narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za zboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 68 milijonov jamčijo za popolno varnost. Cistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenskega oddelka K 2.783.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.695-77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prosto

B. Götzl

Ljubljana, Mestni trg št. 19. -- Stari trg št. 8

Krasne novosti jesenskih in zimskih oblek, površnikov domačega izdelka.
Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.

Brez konkurence!

Solidna postrežba.

Najnižje cene.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje.
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira	Stanovanje
	dopol. popol.	
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	— 1—3	Frančiškanska ul. št. 2, II. nadstr.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/11—1/1	Dunajska cesta št. 6, pritličje
Dr. Rohida Ian splošno zdravljenje	11—12 2—3	Dalmatinska ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavic Benjamin splošno zdravljenje	10—12 —	Mestni trg št. 3, I. nadstropje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10—12 2—3	Frančiškanska ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bolezni	8-1/10 3—5	Prečernova ulica št. 3, III. nadstr.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravniška (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

Na izbiro pošilja tudi na deželo: Krasna

Bluze

krila, kostume, nočne halje, perilo, plašče, kožuhovino in vse modno blago.

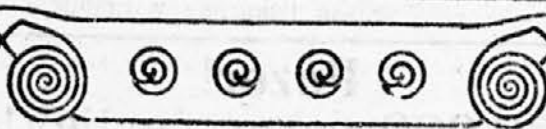
M. Krištofič - Bučar

Ljubljana, Stari trg št. 9. Lastna hiša.

Neprekosljiva v

otroških oblekah in kratni opravi.

Solidna trdnost.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi.

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljen.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Frančiškanska ul. 8

F. Z. Z. O. Z.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

registrirano združenje z omejenim jamstvom

priporoča svojo bogato zalogo zimskega blaga vseh vrst špecerjskega blaga, otroških oblek, nogavic, čevljev, srajc itd. po najnižji ceni. Toči se tudi v svoji lastni gostilni pristna bizelska, dalmatinska in istrska vina. Pristni refošco in „Adria Perle“.

Vabl se toraj cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko pošlne vsak. Delež znaša 20 kron.

Načelstvo.

40 letni uspeh, klga potrjujejo tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

le arnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Moderna damska konfekcija

kakor plašči, kostumi, hišne halje, vrhnja krila v krasni izbiri po zelo nizkih cenah

v modni in športni trgovini

P. MAGDIČ, LJUBLJANA

nasproti glavne pošte.

Varčne gospodinje!

Sladni čaj Dr. pl. Trnkoczyja sladni čaj daje vsakomur kri, moč, živce, spanje, cvetoče lice, okusen zajtrk. Pri dojenčkih nadomešča materino mleko in umirja dojenčkov omejuje. Pri bolnih se dosežejo izvrstni uspehi. Na vsak način prihrani gospodinje 50 odstotkov pri gospodinskih izdatkih, tudi pri mleku in sladkorju. Vsak dan prihajajo naročila s priznanji. Naroča se pri izdelovalcu lekarnarju Trnkoczyju v Ljubljani, zraven rotovža, ki je s sladnim čajem izgojil svojih osem zdravih otrok. Po pošti 5 zavitev po 1/4 kg 4 K franko. Po 60 vinarjev se dobi povsod tudi pri trgovcih. Glavna zaloge na Dunaju v lekarnah Trnkoczy; Schönbrunnerstrasse 109, Radetzkyplatz 4, Josefstadtstrasse 25, v Gradcu Sackstrasse 4. — Dobl se tudi v vseh prodajalnah konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Tržiču

(Gorenjsko)

(najmodernejšje podjetje monarhije)

Varstvena znamka.

Otvoril sem lastno prodajalno

LJUBLJANA

na drobno **Breg 20** na debelo

v Cojzovi hiši.

Franca Jožefa
cesta št. 3

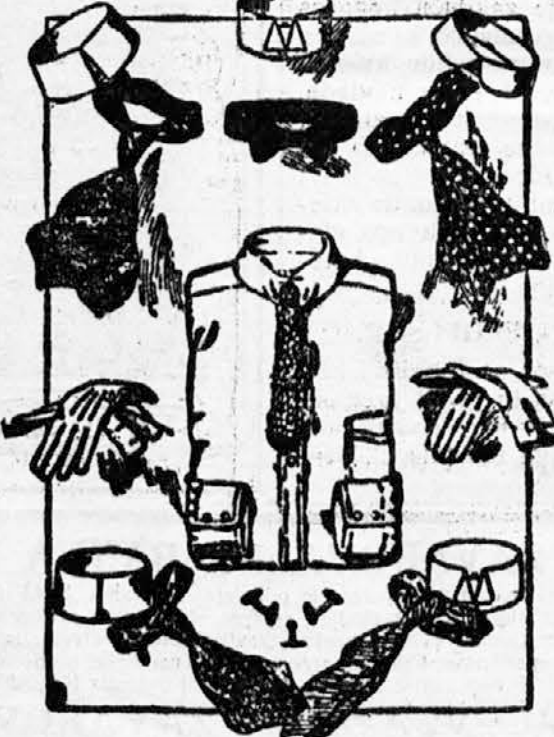
J. KETTE, Ljubljana

Franca Jožefa
cesta št. 3

Predno kupite, oglejte si moje novosti.

priporoča
klobuke,
čepice,
kravate,
žepne robce,
naramnice,
dežnike,
galoše,
gamaše,

trikot perilo,
flanelaste
srajce,
spodnje hlače
nogavice,
rokavice,
pletene telovnike,
dokolenice itd.

Cene zmerne,
dobro blago.